

ਮਹਾਸਭਾ

ਵਿਵਿਅਨ ਬੋਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਐੱਨ.ਐੱਚ. ਭਗਵਤੀ, ਬੀ. ਜਗਨੰਧਾਦਾਸ ਭੁਵਨੇਸ਼ਵਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸਿਨਹਾ, ਅਤੇ ਸਯਦ ਜਾਫਰ ਇਮਾਮ, ਜੇ.ਜੇ.

ਸੁਚੇਤਾ ਕ੍ਰਿਪਲਾਨੀ, - ਅਪੀਲਕਰਤਾ

ਬਨਾਮ

ਸ੍ਰੀ ਐਸ.ਐਸ.ਦੁਲਟ, ਆਈ.ਸੀ.ਐਸ., ਚੇਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ, ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਤੇ ਹੋਰ, - ਉੱਤਰਦਾਤਾ

ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ, ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਹੋਰ, - ਜਵਾਬਦੇਹ।

ਡੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ: 1955 ਦੀ 139

ਲੋਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਐਕਟ (1951 ਦਾ XLIII)- ਸੈਕਸ਼ਨ 143- ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ (ਚੋਣਾਂ ਅਤੇ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ) ਨਿਯਮ, 1951-ਨਿਯਮ 114(4), (5) ਅਤੇ (6)-ਸਫਲ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਰਿਟਰਨ ਫਾਈਲ ਕਰਨਾ ਚੋਣ ਖਰਚੇ ਜੋ ਨੁਕਸਦਾਰ ਪਾਏ ਗਏ ਹਨ-ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਤਾਜ਼ਾ ਰਿਟਰਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ-ਅਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾਇਰ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਚੋਣ ਖਰਚਿਆਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਕੁਝ ਵੱਡੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਭਿਆਸਾਂ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਨੇਟੀਫਾਈ ਕੀਤਾ-ਦੂਜੀ ਵਾਪਸੀ 'ਤੇ ਵੀ ਉਸੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਝੂਠੇ ਵਜੋਂ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪਹਿਲੀ ਰਿਟਰਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ-ਚੋਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ, ਜੇਕਰ ਦੂਜੀ ਰਿਟਰਨ ਦੀ ਗਲਤੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ - ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਭਿਆਸਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਾਮੂਲੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਭਿਆਸਾਂ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ-ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਰਿਟਰਨ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਅਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦੂਜੀ ਰਿਟਰਨ ਦੀ ਗਲਤੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਰੋਕਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਜਾਅਲੀ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਹਨ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਐਕਟ, 1951 ਦੀ ਧਾਰਾ 143 ਚੋਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਚੋਣ ਖਰਚਿਆਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦੀ ਗਲਤੀ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਲਿਆਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਵਾਜਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਿਯਮ 114(4) ਦੇ ਤਹਿਤ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਰਿਟਰਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਸ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਸਹੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੈ ਤਾਂ ਝੂਠ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੋਈ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਉਠਾਉਂਦਾ।

ਜੇਕਰ ਇਹ ਉਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਐਕਟ, 1951 ਦੀ ਧਾਰਾ 143 ਚੋਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਚੋਣ ਖਰਚਿਆਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦੀ ਗਲਤੀ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਲਿਆਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਵਾਜਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਿਯਮ 114(4) ਦੇ ਤਹਿਤ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਰਿਟਰਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਸ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਸਹੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੈ ਤਾਂ ਝੂਠ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੋਈ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਉਠਾਉਂਦਾ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਉਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

(1953 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 24 ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਲਈ ਨਿਆਂਇਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 23 ਦਸੰਬਰ 1953 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 132 ਅਤੇ 133 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪੀਲ।)

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ: ਸ਼੍ਰੀ ਐਨ. ਸੀ. ਚੈਟਰਜੀ। ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ (ਸ਼੍ਰੀ. ਆਰ. ਐਸ. ਨਰੂਲਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਐਡਵੋਕੇਟ)

5: ਸ਼੍ਰੀ ਜੀ.ਐਸ. ਪਾਠਕ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 5 ਲਈ: ਸ਼੍ਰੀ ਜੀ.ਐਸ. ਪਾਠਕ ਅਤੇ ਐਮ.ਆਰ. ਵੇਦਾ ਵਿਆਸ, ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ (ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਗਣਪਤ ਰਾਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵਕੀਲ),

ਨਿਰਣਾ

ਵੱਲੋਂ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ

ਬੇਸ, ਜੇ. ਇਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਚੋਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ, ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੁਚੇਤਾ ਕ੍ਰਿਪਲਾਨੀ 'ਲੜਾਈ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਨਮੋਹਿਨੀ ਸਹਿਗਲ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸੰਸਦੀ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਲਈ ਚੋਣ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸਨ। ਪੋਲਿੰਗ 14 ਜਨਵਰੀ, 1952 ਨੂੰ ਹੋਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਜਦੋਂ 18 ਜਨਵਰੀ, 1952 ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਤਾਂ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੋਟਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਚੋਣ ਲੜਨ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਮਨਮੋਹਿਨੀ ਅੱਗੇ ਆਈ ਸੀ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 24 ਜਨਵਰੀ, 1952 ਨੂੰ ਵਾਪਸੀ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

6 ਮਾਰਚ 1952 ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਚੋਣ ਖਰਚੇ ਦੀ ਰਿਟਰਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਨੁਕਸਦਾਰ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ 17 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1952 ਨੂੰ, ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ (ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਆਚਰਣ ਅਤੇ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ) ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 114 (5) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, 1951, ਉਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਸੀ

"ਲੋੜੀਂਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਚੋਣ ਖਰਚਿਆਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ" ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਸੀ

"ਇਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ 3 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1952 ਨੂੰ ਨਿਯਮ 114(6) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਤਾਜ਼ਾ ਰਿਟਰਨ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ 7 ਮਈ, 1952 ਨੂੰ, ਇਸ ਨੇ ਨਿਯਮ 114 ਦੇ ਅਧੀਨ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ। (7) ਇਹ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਅਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਲੋਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਐਕਟ, 1951 ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 143 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਅਧੀਨ ਅਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ।"

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ, 7 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1952 ਨੂੰ, ਚੋਣ ਲੜਨ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਮਨਮੋਹਿਨੀ ਨੇ ਇੱਕ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਸ (ਪਟੀਸ਼ਨਰ) ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ 17 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1952 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਵੈਧਤਾ 'ਤੇ ਕਈ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕਈ ਵੱਡੀਆਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਪ੍ਰਥਾਵਾਂ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ 6 ਮਾਰਚ, 1952 ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚੋਣ ਖਰਚਿਆਂ ਦੀ ਰਿਟਰਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਨੂੰ ਦੋ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਮਾਮੂਲੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਭਿਆਸ ਵਜੋਂ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ:

(1) ਕਿ ਵਾਪਸੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਸੀ ਅਤੇ (2) ਕਿ ਇਹ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਾਪਸੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਰਿਟਰਨ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਵਜੋਂ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਫਿਰ ਸੈੱਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ, 7 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1952 ਨੂੰ, ਚੋਣ ਲੜਨ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਮਨਮੋਹਿਨੀ ਨੇ ਇੱਕ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਸ (ਪਟੀਸ਼ਨਰ) ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ 17 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1952 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਵੈਧਤਾ 'ਤੇ ਕਈ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕਈ ਵੱਡੀਆਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਪ੍ਰਥਾਵਾਂ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ 6 ਮਾਰਚ, 1952 ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚੋਣ ਖਰਚਿਆਂ ਦੀ ਰਿਟਰਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਨੂੰ ਦੋ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਮਾਮੂਲੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਭਿਆਸ ਵਜੋਂ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ:

(1) ਕਿ ਵਾਪਸੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਸੀ ਅਤੇ (2) ਕਿ ਇਹ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਾਪਸੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਰਿਟਰਨ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਵਜੋਂ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਫਿਰ ਸੈੱਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ 7 ਅਕਤੂਬਰ, 1952 ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਦੂਜੀ ਰਿਟਰਨ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲੀ ਰਿਟਰਨ ਕਾਰਨ ਅਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਹਟਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੀ। ਉਸਦਾ ਜਵਾਬ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ:

(1) ਕਿਉਂਕਿ ਲੋਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਐਕਟ, 1951 ਦੀ ਧਾਰਾ 144 ਦੇ ਤਹਿਤ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੇ ਚੋਣ ਖਰਚਿਆਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ;

(2) ਇਹ ਕਿ ਇੱਕ ਮਾਮੂਲੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਭਿਆਸ ਜੋ ਚੋਣ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਚੋਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹੀ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਚੋਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਇਸਦਾ ਕੋਈ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ;

(3) ਇਹ ਕਿ ਸਿਰਫ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮੁੱਦਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਵਾਪਿਸ ਆਏ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਚੋਣ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 100(2) ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਯੋਗ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ

ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਮਨਮੋਹਿਨੀ ਨੇ 15 ਅਕਤੂਬਰ, 1952 ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਕਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ

(1) ਕਿ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਕਿ ਕੀ ਵਾਪਸੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸਵਾਲ ਅਜੇ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੀ। (ਇਸ ਵਿੱਚ 6 ਮਾਰਚ, 1952 ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਰਿਟਰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਸੀ।)

(2) ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ "ਸੰਸ਼ੋਧਿਤ ਰਿਟਰਨ ਵੀ ਭੌਤਿਕ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਲ ਰਿਟਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਤਰਾਜ਼ ਵੀ ਸੰਸ਼ੋਧਿਤ ਰਿਟਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਿਲਕੁਲ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।"

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਬਿੰਦੂਆਂ (2) ਅਤੇ (3) ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਸਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਏ ਗਏ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਆਈਟਮ ਦਰ ਆਈਟਮ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜੋ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਸੂਚੀ ਚੋਣ ਲੜਨ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਮਨਮੋਹਿਨੀ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਝੂਠੇ ਰਿਟਰਨ ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਭਿਆਸਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀ। ਫਿਰ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨਮੋਹਿਨੀ ਨੇ ਦੂਜੀ ਵਾਪਸੀ 'ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਦੇ ਵਾਂਗ ਹੀ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਹੀ ਵੇਰਵੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ।

ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਰਿਟਰਨਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪਰ ਦੋਵਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਹਿਮਤ ਹੋਏ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਵਾਪਸੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਵਾਪਸੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦਾ ਅਸਲ ਹਮਲਾ ਦੂਜੀ ਵਾਪਸੀ 'ਤੇ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਕੋ ਇਕ ਵਾਪਸੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਇੱਕ ਵੈਧ ਵਾਪਸੀ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਹ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਐਕਸਪੋਜ਼ ਦੇ ਦੋ ਰਿਟਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ: ਜਾਂ ਤਾਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਸੇਧ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰੱਦ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਵਾਪਸੀ ਹੋਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ। ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਾਂਗੇ ਕਿ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਦੂਜੀ ਵਾਪਸੀ ਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰਨਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਾਂਗੇ।

ਹੁਣ ਪਹਿਲਾ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਪਹਿਲੀ ਰਿਟਰਨ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਅਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦੂਜੀ ਰਿਟਰਨ ਦੀ ਗਲਤੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਰੋਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਮਨਮੋਹਿਨੀ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਝੂਠੇ ਵੇਰਵੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਹੀ ਹਨ। ਅੱਗੋਂ ਇਸ ਦਾ ਸਾਡਾ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਪਸੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਾਪਸੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਉਹੀ ਵਾਪਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਚਿੰਤਤ ਹਾਂ ਦੂਜੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਹੋਣਾ ਸੀ ਜੇਕਰ ਇਹ ਸਿਰਫ ਵਾਪਸੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੁੰਦੀ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਾਪਸੀ ਨਾ ਹੋਈ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਾਪਸੀ ਨੂੰ ਹੁਣ ਉਠਾਏ ਗਏ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੁੰਦੀ, ਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਦੀ ਜਾਂਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦੂਜੀ ਰਿਟਰਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ ਬਿਲਕੁਲ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਰਿਟਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਝੂਠੇ ਹੋਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਾਡੇ, ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹਨ।

ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 76 ਅਨੁਸਾਰ ਹਰੇਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਚੋਣ ਖਰਚੇ ਦੀ ਰਿਟਰਨ ਇੱਕ ਖਾਸ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਫਾਈਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਨਿਰਧਾਰਤ ਵੇਰਵਿਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਫਾਰਮ ਅਤੇ ਵੇਰਵੇ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਧਾਰਾ 143 ਉਹਨਾਂ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਲਈ ਜੁਰਮਾਨਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਯੋਗਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਰਿਟਰਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ "ਡਿਫਾਲਟ" ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ:-

ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੀ ਵਾਪਸੀ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ.... ਭਾਗ VI ___ ਦੇ ਅਧੀਨ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੱਗਰੀ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਝੂਠੇ ਹੋਣ ਲਈ।

ਜੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚੋਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਧਾਰਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਵਾਪਸੀ ਦੀ ਗਲਤੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਉਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁੱਦੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ

ਇਲਜ਼ਾਮ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਭਿਆਸ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਵਾਜਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਸਿਰਫ਼ ਨਿਯਮ 114(4) ਤਹਿਤ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ,

“ਐਕਟ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਚੋਣ ਖਰਚਿਆਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ।“

ਇਹ ਸਰੂਪ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਪਦਾਰਥ ਦਾ। ਜੇਕਰ ਵਾਪਸੀ ਸਹੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੈ ਤਾਂ ਝੂਠ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੋਈ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਉਠਾਉਂਦਾ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਉਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਜੇਕਰ ਵਾਪਸੀ ਸਹੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਯੋਗਤਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਨਿਯਮ 114(6) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਥਿਤੀ ਉਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਮਾੜਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਫਾਰਮ ਪਹਿਲੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਅਜੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਣਾ ਲਈ ਝੂਠ ਦਾ ਸਵਾਲ ਛੱਡ ਦੇਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਮੁੱਦਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਚੈਟਰਜੀ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਦੂਜੀ ਵਾਪਸੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਇਸ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸਖ਼ਤ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਇਹ ਲਗਭਗ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਮੁੱਖ ਹੱਡੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਹੀ ਵਾਪਸੀ ਸੀ। ਦੂਜੀ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਇਸਨੂੰ ਅੰਦਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗੀ ਜਵਾਬਦੇਹ ਮਨਮੋਹਿਨੀ ਨੇ ਦੋਵਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਖੁਦ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਅਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਕਾਰਨ ਰਿਟਰਨ ਦੀ ਗਲਤੀ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਉਠਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਪਹਿਲੀ ਰਿਟਰਨ ਵਾਂਗ ਦੂਜੀ 'ਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਚੋਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਬਾਰੇ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਇਸ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵਾਪਸੀ ਦੀ ਗਲਤੀ ਦੇ ਤੱਥ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਰੋਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਫਿਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਝੂਠ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਏ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਪੀਲ ਦੇ

ਆਧਾਰ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਦੇਵਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਛੱਡਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਦੁਬਾਰਾ ਇੱਥੇ ਆ ਕੇ ਇਸ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਉਠਾ ਸਕੇ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਚੈਟਰਜੀ ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਅਗਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਦਲੀਲ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਚੋਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕਿਸੇ ਮਾਮੂਲੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਹੈ ਕਿ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਨਿਰੋਲ ਅਕਾਦਮਿਕ ਹੈ। ਮਾਮੂਲੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਬਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਵੱਡੀਆਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਪ੍ਰਥਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਇਲਜ਼ਾਮ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ, ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਮੂਲੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਪ੍ਰਥਾਵਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਾਜਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 143 ਇਸ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਪੂਰਾ ਜਵਾਬ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਦੇਸ਼ ਸੀ, ਜਾਂ ਜੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਮੂਲੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਭਿਆਸ ਵੱਡੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਭਿਆਸਾਂ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਵਾਜਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੁੜਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਧਾਰਾ 143 ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਰਿਟਰਨ ਦੀ ਗਲਤੀ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦੀ ਵੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕਿਹੜੀ ਧਾਰਾ 143 ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਹੋਰ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਲੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ J ਨੂੰ ਛੂਹਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਾ 143 ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਏ ਗਏ ਹਰ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਚੋਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਸੀ ਕਿ ਦੋ ਰਿਟਰਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸ ਨੇ ਇਸ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਪਰ ਭਾਵੇਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਪਹਿਲੀ ਰਿਟਰਨ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਮੰਨਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਦਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪਦਾਰਥ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਹੀ ਸੀ। ਦੂਜੀ ਵਾਪਸੀ ਬਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਅਜਮਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਅਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਸਲਈ ਉਹ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਖਰਚੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰੇਗੀ।

ਅਪੀਲ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਖਾਰਜ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਡੀਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁੱਕਦੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਸਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ , ਅਨੁਵਾਦਕ, ਸ਼੍ਰੀ ਨਵਲ ਕੁਮਾਰ ਐਡੀ. ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ।